

Geografie náboženství

Posvátné kameny

Posvátné kameny

- megality, drahokamy, kámen mudrců, ...
- snaha s kameny komunikovat, popř. jejich prostřednictvím s univerzálními silami
- proměnlivý vztah – nikdy pouhý materiál
- nezměřitelné a nezávažitelné hodnoty
- opracovaný kámen = nejstarší lidská stopa

Kameny

- kámen je prostonárodní pojmenování horniny
- geologie, mineralogie, petrografie
- gemologie
- dnešní pojetí – geofyzikální vlastnosti, stavební a umělecký materiál, klenotnictví
- kámen byl stvořen, je v něm obsažen princip a duch stvoření, včetně energie stvoření provázející

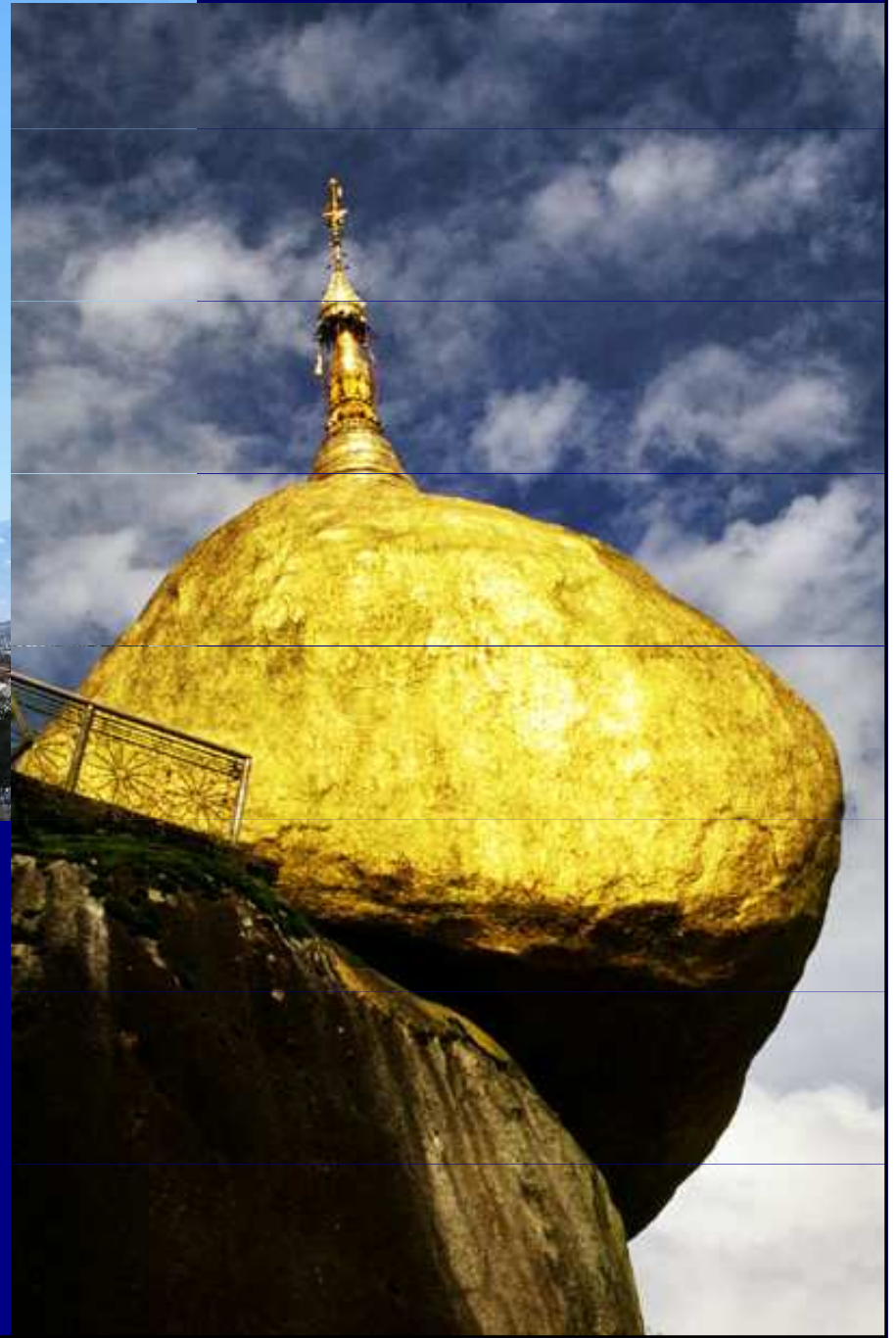
Posvátnost kamenů

- kámen+voda+rostlina = základ posvátné krajiny
- posvátná úcta – tvrdost, tvar, odolnost, stálost, původ, účinky → rituální předměty
- symbol posvátného středu
- mýty
 - zrození z kamenů; stvoření světa
 - kameny jako zhmotnění nebo příbytky bohů
 - představy plodnosti
 - kult předků
- dnešní nepochopení a odsuzování

Posvátné kameny ve světě

- buddhismus – bílé a černé obložky
- Čína – kamenné zvony
- hinduisté – symbol chrámu a oltáře
- islám – černý kámen – meteorit
- Řecko a Řím – betyly
- křesťanství – chrámy, katedrály
– boží muka, kříže v polích
- ČR – Národní divadlo – kameny z celé ČR

Doba kamenná

- 3 miliony let
- kameny „kudurru“
- přírodní kámen - výroba nástrojů, zbraní
- idea neproměnlivosti
- kámen a oheň → domestikace ohně
 - oběti = stvrzení komunikace člověka s bohem
- dle Hésioda = zlatý věk
 - věk stříbrný, bronzový, hérojský a železný
- maximální propojení člověka s přírodou
- www.boiohaemum.cz

Přehledná tabulka evropského pravěku

Stáří v tisících let	Epocha	Kulturní vývoj v Evropě	Archeologická kultura	Vývojové etapy člověka – Homo (H) Poznámky		
3500 až 3000 – 1000	pleistocén	starší doba kamenná – paleolit	nejstarší	olduvai	H. habilis (Olduvai*) H. erectus (Jáva*, Peking*, Heidelberg)	
1000–300			starý	abbévillien acheuléen	ml. typ: H. erectus st. typ: H. erectus	
300–40			střední	moustérien	H. sapiens – klasický neandertálec (Morava: Šipka – Štramberk, Ochoz; Slovensko: Gánovce, Kišovce)	
40–10			mladý	gravettien	H. sapiens sapiens (Crô-Magnon, Aurignac; Předmostí, Věstonice, Pavlov na Moravě; Koněprusy v Čechách)	
10–8			pozdní	magdalénien	H. sap. sap.: Keblice (Litoměřice), Záblatí (Bohumín)	
8–5	holocén	střední	mezolit	lengyelská volutová (lineární keramiky)	dnešní člověk pastevci začátek zemědělské revoluce	
5–3			mladší	neolit	nálevkovitých pohárů pichané keramiky řivnáčská	završení zemědělské revoluce Stonehenge
3–2			pozdní	eneolit		
2–1			doba bronzová		mohylová knovízská	dnešní člověk
1–0	mladší	doba železná	halštatská laténská	● Keltové ● Germáni		
		doba římská		bylanská ● Slované		

* mimoevropské typy

Svoboda K. (1990):
Tajemné megality. Praha

Megality

- nadlidská monumentalita – záhadný vznik
- nejstarší duchovní místa na světě
- dlouhé stavby, kruhový půdorys, galeriové a chodbové hrobky → kultovní charakter
- neobjasněný účel
 - ne hrobky, ale svatyně
 - kostnice
 - opětovné stvoření světa
 - anatomický symbolismus
 - souvislost s astronomií

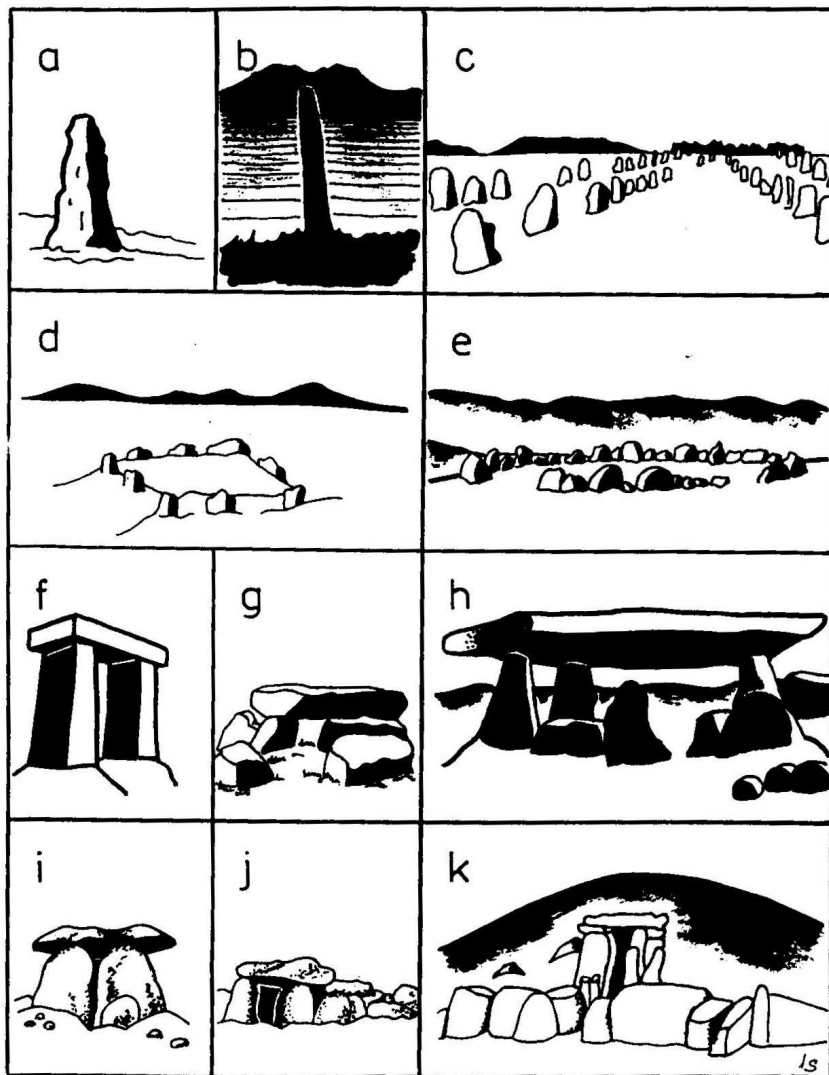

■ hypogeum

- Hal Saflieni (Malta)
- podzemní komplex
- 2500 BC
- nekropole

Obr. 2. Typy megalitů: a – menhir (Hradiště u Strakonice); b – menhir, stéla (Ballochroy u Glasgowu); c – kamenné řady, aleje (Le Ménec u Carnacu); d – kromlech (domnělý, z Nihošovic u Strakonice); e – kromlech (Chester u Liverpoolu); f – trilít (Stonehenge, Anglie); g – dolmen (domnělý, z Kbýlu u Strakonice); h – dolmen (Bretaň); i – megalitická hrobka dolmenového typu (Švédsko, z konce doby kamenné); j – megalitický hrob (Drouwen, Holandsko); k – chodbová mohyla (Brin-Selli-Ddu, Británie), (obrázek Iva Svobodová)

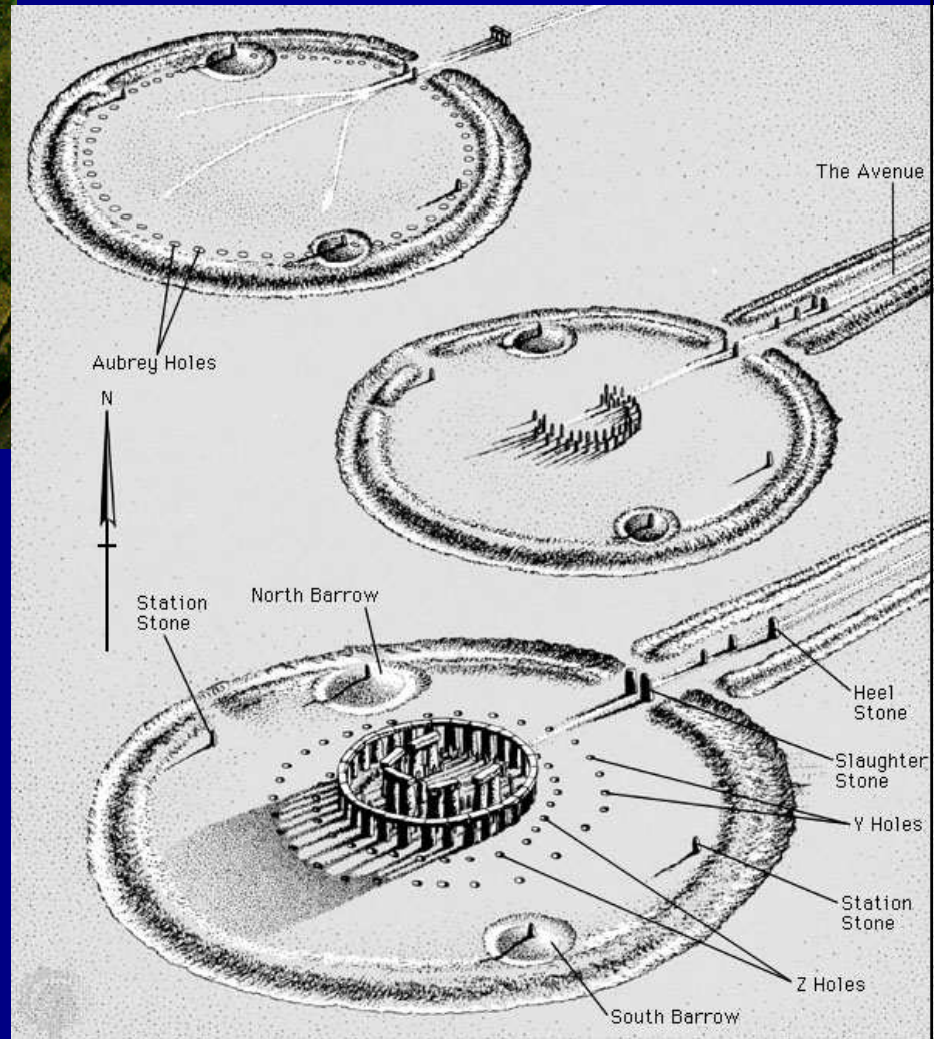
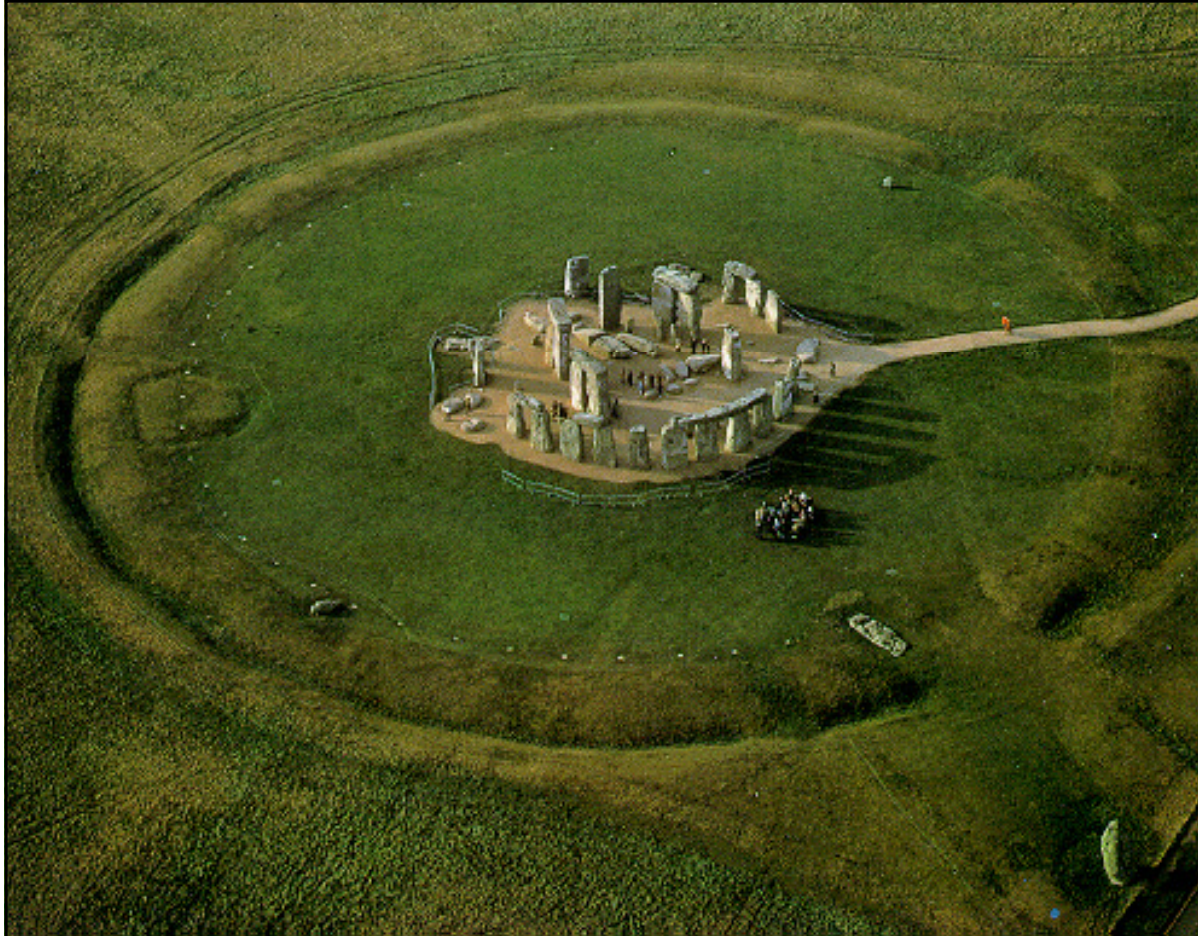
- menhir
 - svisle zapuštěný, hrubě opracovaný kámen
- stéla
 - štíhlejší, zpravidla na hrobech
- kamenné řady či aleje
 - = alignement
- kromlech
 - kamenné prstence
- trilít
 - dva svislé kameny s třetím položeným na ně
- dolmen
 - dva a více vztyčených kamenů pokrytých plochými kameny
- henge
 - seskupení velkých menhirů, kruhů a řad
- hrobové mohyly
 - chodbové hroby, dolmeny, hroby kryté násypem nebo mohylou

Megalithy ve světě

Obr. 16. Megalithy Británie

- Britské ostrovy
 - Stonehenge, Avebury, Wandlebury, Newgrange
- Francie – Bretaň – carnacké řady
- Španělsko, Sardinie, Korsika, Malta
- Německo, Skandinávie, Polsko, ČR
- Krym, Suchumi, Čína, Indonésie, Oceánie
- Indie, Vietnam, Pákistán
- Etiopie, Madagaskar
- Argentina, Brazílie

Kámen mudrců

- lapis philosophicus
- substrát všech věcí, pralátka stvoření
- proměna kovu ve zlato → zušlechtění člověka
- elixír života (omlazení až nesmrtelnost)
- zdroj všeho poznání → přiblížení se bohu

Magické drahokamy

- tajemný vznik, vzácnost, třpyt, tvar, barva, světlo, dokonalost
- Indie – pravlast drahých kamenů
 - drahokamy červené barvy (rubín, granát)
 - symbolika barev
- Egypt – zelené a modré kameny
 - tyrkys, smaragd
- Čína, Mayové - nefrit

Zvieratník		Mesačné kamene			
		babylon- ské	egyptsko- grécke	byzantské	okultistické stredoveké
BARAN 21. 3.—19. 4. vládne Mars	ametyst	chaldedón rubín	diamant	karneol	zafír
BÝK 20. 4.—21. 5. vládne Venuša	achát	smaragd	smaragd	topás	achát
BLÍŽENCI 22. 5.—21. 6. vládne Merkúr	beryl	sardonyx	perla alexandrit	chalcedón	smaragd achát
RAK 22. 6.—23. 7. vládne Mesiac	smaragd	karneol diamant	rubín	jaspis	ónyx
LEV 24. 7.—23. 8. vládne Slnko	rubín	chryzolit almadín	chryzolit sardonyx	smaragd	karneol
PANNA 24. 8.—23. 9. vládne Merkúr	jaspis	beryl sardonyx	zafír	beryl	chryzolit
VÁHY 24. 9.—23. 10. vládne Venuša	diamant	topás smaragd	opál turmalín	ametyst	beryl akvamarín
ŠKORPIÓN 24. 10.—22. 11. vládne Mars	topás	chryzopras rubín	topás	hyacint	topás
STRELEC 23. 11.—21. 12. vládne Jupiter	tyrkys	hyacint zafír	zirkón tyrkys	chryzopras	rubín
KOZOROŽEC 22. 12.—20. 1. vládne Saturn	opál	ametyst obsidián	granát	krištál	granát
VODNÁR 21. 1.—19. 2. vládne Saturn	zafír	jaspis obsidián	ametyst	zafír	ametyst
RYBY 20. 2.—20. 3. vládne Jupiter	chryzolit	heliotrop	akvamarín jaspis	sardonyx	jaspis

- **červená (rubín, karneol, granát)**
 - barva krve, života, lásky, moudrosti
 - také hněvu a nenávisti
- **modrá (safír, tyrkys, lazurit)**
 - symbol věrnosti, pravdy,
 - u panovníků vznešenosti a pokory
- **žlutá (chryzopras)**
 - barva slunce Čína—císař, Egypt-Ré
 - nevěra, žárlivost, závist
 - veselost, sláva, důstojnost
- **černá (magnetit, opál, onyx)**
 - barva noci, pekla, smutku
 - JV Asie naopak barva radosti
- **bílá – čirá (křišťál, diamant)**
 - barva nevinnosti, čistoty duše, životní moudrosti
 - v Číně barva smrti a smutku

Magické drahokamy

- starověk a středověk
 - léčivé účinky (diamant, smaragd, safír, opál, ametyst, beryl, tyrkys, ligír, nefrit, beryl, onyx, ...)
- řeč drahých kamenů (17.-18. st.)
 - milostné amulety, zdobení oděvů
- spojení s astrologií
 - měsíční kámen (zvěrokruh)
 - denní kámen (den narození)
 - „třetí kámen“ (hodina narození)

Magické drahokamy

- gemoglyptika
 - = symboly a nápisy vryté do kamenů
- drahokamové kalendáře
 - Apoštolské kameny
 - Měsíční kameny narození
 - Kameny dnů v týdnu
- moderní věda
 - mineralogie, chemie, farmakologie, ...
 - potvrzení účinků
- Ferko V. (1985): Magické kamene. Bratislava.
- www.volny.cz/lecivekameny
- www.atarot.estranky.cz/

Posvátné hory

- judaismus – Sinaj, Ararat
- křesťanství – Golgota, Athos
- islám – Sinaj, Hira
- antika – Olymp, Jouchtas
- hinduismus – pramen Gangy, Méru
- buddhismus – Adamova hora, Kailáš
- šintoismus – Fuji
- ČR – Hostýn, Svatý kopeček, Radhošť, Říp, Svatá Hora nad Příbramí ...